

Schriftelijke vragen ex art. 42 RvO

Plan van aanpak laaggeletterdheid

25 november 2025

Geacht college,

De reactie van het college op A25-113 en M25-115 in de raad van 12 november tegen het licht van onverminderd hoge laaggeletterdheid in onze gemeente en landelijk roept vragen op over de Hilversumse inzet op het terugdringen van laaggeletterdheid en de effectiviteit daarvan. Met onderstaande vragen hopen wij iets meer zicht te krijgen op de stand van zaken, c.q. evaluatie van het Actieplan voor de aanpak van laaggeletterdheid Regio Gooi en Vechtstreek 2020-2024 *Taal is de sleutel*. Indieners hopen het onderwerp de prioriteit en het ambitieniveau mee te geven die het ons inziens verdient, met inachtnaam van wat ons inmiddels bekend is geworden ten aanzien van extra inspanning afgelopen jaar in het alsnog besteden van de zogeheten WEB-gelden. De toegezegde RIB zien wij met belangstelling tegemoet. Bijgaande vragen kunnen allicht mede richting geven aan deze raadsinformatiebrief.

Daarom stellen wij u de volgende vragen:

1. Wanneer is de evaluatie van voornoemd actieplan *Taal is de sleutel* verschenen, of wanneer kan de raad deze alsnog tegemoet zien?
2. Indien er geen evaluatie is, noch zal plaatsvinden, wat is daarvan de reden?
3. Indien er geen evaluatie van het actieplan is, noch zal plaatsvinden, wat is dan de stand van zaken in het uitvoeren van de acties zoals beschreven op pagina's 5/6, 10, 12 en 17? Bij de beantwoording s.v.p. waar mogelijk aantallen en/of percentages noemen.
4. Wat wordt in de Bestuursrapportage 2025 van de RGV op p.19 bedoeld met onttrekking €50.000,- aan de reserve Aanpak Laaggeletterdheid?
5. Graag toelichting op de zin 'middelen worden besteed binnen het recent vastgestelde beleidskader en onder andere ingezet om de infrastructuur rondom taal en basisvaardigheden in de regio te verbeteren' (p. 22 Bestuursrapportage). Welk beleidskader? En wat zijn de concrete verbeteringen voor de infrastructuur?
6. Is het actieplan 2020-2024 op dit moment nog in uitvoering, bij wijze van stilzwijgende verlenging?
7. Komt het college met een vervolgplan, met daarin verwerkt de ervaringen tot nu toe met extra inzet op het terugdringen van laaggeletterdheid?
8. De rijksbijdrage is verlengd tot 2028. Heeft het college al nagedacht over de periode daarna en de coördinerende rol daarbij voor de regio?
9. Hoeveel budget is er c.q. kan worden vrijgemaakt (inclusief lokale educatieve agenda en WEB-gelden) en hoeveel kinderen en volwassenen kunnen we daarmee bereiken?
10. Staat het college open voor het agenderen van dit onderwerp, met onder meer de toegezegde RIB als onderlegger, in een commissievergadering in Q1 of uiterlijk Q2 via een initiatiefvoorstel?

OpStand

SP

Joop Lahaise

Bianca Verweij

22/11/20

Laaggeletterdheid is de schuld van iedereen – en daarmee van niemand

Jako Herrebout uit Terneuzen keek op school liever naar buiten. Zijn moeder zei: 'Ik zou al blij zijn als hij een boodschappenlijstje kan lezen.' Hij stopte snel met school en ging werken. Als hij iets moest opschrijven, plakte hij overal letters tussen. Toen zijn baas hem naar Nederlandse les wilde sturen, antwoordde hij: 'School? Ben je gek, ik kom er net van af!'

Toch ging hij. Nu kan hij mails sturen met een kop en een staart en zinnen die kloppen. Omdat je daar dapper voor moet zijn, werd Herrebout deze zomer uitgeroepen tot Taalheld van 2025, in een lieve verkiezing die elk jaar wordt gehouden. Iedereen kan stemmen via de website van de Stichting Lezen en Schrijven; ik stem altijd omdat ik dol ben op stemmen en op moedige mensen.

Elk jaar zeg ik dat deze verkiezing naar televisie moet, één keer-tje per jaar in plaats van de late-avondtalkshow. Een grote sociale kwestie live op tv mét de 'gewone' mensen waar Den Haag en Hilversum in theorie zo dol op zijn, Ferd Grapperhaus en Fleur Agema een avond vrij, kijkers blij: een win-win-win-situatie.

Dat de Taalheldenprijs nodig is, is een schande. Het gekmakende aan de hulp bij laaggeletterdheid is dat er een heleboel mensen ijverig staan te dweilen onder een kraan die open staat. Ze sporen volwassenen op die moeite hebben met lezen en schrijven. Ze organiseren lessen, ze tuigen campagnes op en lobbyen in Den Haag voor een kwestie die niet zou mogen bestaan in deze omvang.

Ondertussen komen er elk jaar jongvolwassenen van school die hun gedachten niet kunnen ordenen op papier en die geen sollicitatiebrief (of belangrijker in het leven: liefdesbrief) kunnen schrijven.

De circa drie miljoen mensen in Nederland (bij laaggeletterdheid wordt gerekend vanaf 16 jaar) die zoveel moeite hebben met lezen, schrijven, rekenen en simpele dingen digitaal doen dat ze niet goed kunnen meekomen, krijgen er gratis een heleboel sores bij. Ze hebben een hoger risico op werkloosheid, armoede, en een relatief ongezond en kort leven. Ze krijgen ongelukken omdat ze veiligheidsinstructies en bijsluiters van medicijnen niet goed kunnen opvolgen. Het vergt een karrevracht aan vindingrijkheid om onder die omstandigheden deel te nemen aan de democratie en aan de samenleving.

Donderdag deelde de Onderwijsinspectie de resultaten van een onderzoek naar de schrijfvaardigheid van tweedeklassers in het voortgezet onderwijs. Een op de zes leerlingen kan geen eenvoudige, begrijpelijke tekst opstellen, al hadden ze dit na de basisschool al moeten kunnen. Daarmee zijn ze nog niet laaggeletterd, want als het meezit liggen er rijke schooljaren in het verschiep, maar ze lopen wel een groot risico. Dit speelt heus niet alleen op vmbo-basis en -kader, er komen ook kinderen van de havo of het vwo af die hulpeloos zijn als ze een tekst moeten schrijven.

Zoals wel vaker is het de schuld van iedereen en daarmee van niemand. Van ouders die hun kinderen niet voorlezen in die eerste cruciale jaren, van scholen die te weinig tijd steken in schrijfonderwijs dwars door alle vakken heen, van docenten die hier niet voor zijn opgeleid, van de smartphone die drijft op filmpjes en éénregelige berichten zonder interpunctie, van ChatGPT die brieven vol nonsens kan schrijven.

Vier jaar geleden verzamelde de *Volkskrant* zeven tips om voor elkaar te krijgen dat in 2030 iedereen in Nederland kan lezen en schrijven. Het was een van de 'extreem ambitieuze missies voor Nederland' en het volbrengen ervan is nog geen stap dichterbij. We zullen nog heel lang kunnen blijven stemmen voor de Taalheldenprijs.

Columns Sheila Sitalsing en Aleid Truijens in de *Volkskrant* verschenen respectievelijk op 22 en 25 november

COLUMN

ALEID TRUIJENS

Ieder kind kan goed leren lezen en schrijven. Waarom is die gedachte losgelaten?

En opbeurende kaart aan een zieke. Een condoleance aan een tante die weduwe is geworden. Een motivatiebrief voor een vervolgoopleiding. Een bedankmail voor een cadeau. Een klacht aan parkeerbeheer. Een verslag van de nachtdienst. Een instructie-mail aan een klant die is vastgelopen.

Al die bijdragen aan de buurtapp, de voetbalteam-app, de klassenapp. Iedereen schrijft, ook wie beroepsmatig zelden schrijft. Iedereen wil het kunnen. Niemand schrijft graag onbeholpen berichtjes, want dan word je niet serieus genomen, of dom gevonden.

Het was toch weer schrikken, het vorige week verschenen rapport van de Onderwijsinspectie met daarin een peiling naar het niveau van schrijfvaardigheid van leerlingen aan het eind van de tweede klas in het voortgezet onderwijs: 17 procent van hen kan niet schrijven (gedachten en mededelingen formuleren) op het 'fundamentele' niveau 1F, dat je moet halen aan het eind van de basisschool, wil je kunnen meedoen in de maatschappij. Op havo en vwo halen vrijwel alle tweedeklassers dat niveau, en 60 procent een hoger niveau. Maar op vmbo-basis/kader haalt 40 procent van de leerlingen het minimale niveau niet.

Veel kranten vonden dit onthutsende nieuws niet de moeite waard, de *Volkskrant* gelukkig wel. Niemand in mijn omgeving was geschokt. Ik begriep het wel: alarmerende feiten over de resultaten van ons onderwijs beginnen te wennen, of maken moedeloos – het gaat geen steek beter, alleen maar slechter.

Verbazingwekkend was het nieuws ook niet: bij een vorige peiling door de Inspectie van leesvaardigheid bleek dat twee derde van de tweedeklassers op het vmbo-basis/kader het fundamentele leesniveau (1F) niet haalde. Onvoldoende lees- en schrijfvaardigheid gaan samen. Wie bij beide laag scoort, is ongeletterd. Voeg die percentages van twee peilingen samen en je ziet dat bij de helft van de kinderen op vmbo-basis/kader ongeletterdheid dreigt. Dat mag nooit wennen.

Het is een goed rapport, dat een sprankje hoop laat. De meeste ondervraagde leraren én leerlingen vinden schrijfvaardigheid belangrijk, voor de kennisverwerving en het denken. Leerlingen beseffen dat ze erop worden aangekeken, dat ze te weinig schrijven en dat ze beter worden door het te doen. Ze vinden schrijven niet vervelend, als ze maar worden vrijgelaten en er een beroep op hun creativiteit wordt gedaan – zoals een mooie *Volkskrant*-reportage op een vmbo-school in Den Haag laat zien.

De meeste docenten beseffen dat je schrijven leert bij alle vakken, niet alleen Nederlands. Maar in de praktijk blijkt het lastig om samen te werken. En waar ik echt van schrok: de helft van de docenten Nederlands vindt zichzelf niet voldoende toegeest om goed schrijfonderwijs te geven. Als zij het al niet kunnen, wie wel?

Dit rapport gaat niet in op de oorzaken. Wij hebben in Nederland de bedenkelijke traditie om de toekomst van kinderen te bepalen en hun een plafond op te leggen, in plaats van mogelijkheden tot groei en ontwikkeling te bieden. Als ze op de middelbare school komen, hebben ze acht jaar basisonderwijs achter de rug. Via leerlingvolgsystemen sorteerden ze voor op het vervolgonderwijs; op hun 12de werden ze opgedeeld naar niveau.

Van sommigen werd al jong weinig verwacht, met het argument dat 'ze toch met hun handen gaan werken' en dat je hen niet moet lastigvallen met moeilijke werkjes. Ze kregen 'pas-send' leeraanbod en hun zelfbeeld past zich daarbij aan.

Aan dat determinerende mensbeeld heeft de Mammoetwet noch de Cito-toets iets kunnen veranderen. Vandaar die ellendige tweedeling, bij lezen en schrijven. Op een zeker moment hebben we in Nederland de gedachte losgelaten dat ieder kind goed moet – en ook kan – leren lezen en schrijven. Dat nalaten is verwaarlozing.

Aleid Truijens schrijft over onderwijs, opvoeden en opgroeien. **Reageren?** opinie.volkskrant.nl